

Kardiomarkery

Markery kardiovaskulárního onemocnění

Petr Breinek

Kardiomarkery_2016

Doporučení ČSKB

Česká společnost
klinické biochemie

Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně

česky | [english](#)

ČSKB

50. let ČSKB
Výbor
Členská základna
Zápisy
Systém ocenění
Koncepce oboru
Regionální odborníci a konzultanti
Volby
Média o KB

Odborné akce

50 let historie odborných akcí
Akce ČSKB
Granty ČSKB
Archiv akcí ČSKB
Mezinárodní akce
Archiv mezinárodních akcí
Ostatní odborné akce

Vzdělávání

Alestage
Kurzy
Proběhlé kurzy
LabTestsOnline
Edukační zdroje

Časopisy

Časopisy v historii ČSKB
KBM
FONS

Doporučení

Kalkulátory

Stanoviska

Právní výklady
Odborná stanoviska

Spolupráce

Odborné společnosti
Profesní organizace
Mezinárodní instituce
Partneři

Sekce laborantů

50 let ČSKB a laboranti
Úvod
Výbor sekce
Biolaby

Kvalita

Kvalita a 50 let ČSKB
Akreditace laboratoří
Národní akreditační standardy

Legislativa

MZ ČR
Registrační listy
Pojišťovny

Odkazy

Nemocnice
Odborné společnosti
Zahraniční časopisy
Statistika, kvalita

Diskusní fórum

Srdeční selhání

Srdeční selhání je komplikující a často i konečný stav řady srdečních chorob, který je charakterizován neschopností srdce přečerpávat krev v dostatečném množství (v souladu s metabolickými potřebami organismu)

Rozdělení

✓ Podle rychlosti nástupu

Akutní (ASS)

Chronické (CHSS)

✓ *Podle příčiny*

Levostranné

Pravostranné

Příčiny úmrtí u srdečního selhání

- Infarkt myokardu
- Arytmie (fibrilace komor)
- Plicní edém (udušení)
- Tromboembolie

Diagnostika

- Anamnéza
- Fyzikální vyšetření (poslech plic, otoky DKK, hepatomegalie,.....)
- Laboratorní vyšetření
  - BNP nebo NT-proBNP, cTn
- EKG
- RTG srdce a plic
- ECHO srdce

Akutní koronární syndrom (AKS)

Komplex klinických symptomů, které se vyvíjejí při **akutní ischemii srdečního svalu**

Zahrnuje (nerozlišuje)

Akutní infarkt myokardu (AIM), který je konečným důsledkem

Nestabilní anginu pectoris (NAP), která se projevuje nejčastěji až při zvýšené námaze

Akutní infarkt myokardu

Akutní ložisková ischemická nekróza srdečního svalu vzniklá na podkladě uzávěru či extrémního zúžení věnčité tepny zásobující příslušnou oblast

Příčiny

95% - koronární ateroskleróza s rupturou intimy a trombózou v místě plátu

5% - spasmus, myokarditida, embolie do věnčitých tepen

Projevy ischemie myokardu

1. Změna mechanické aktivity myokardu

- poruchy kontraktility
- poruchy elektrické aktivity srdeční

2. Subjektivní příznaky onemocnění

- **Bolest na hrudi (stenokardie)**
- **Dušnost, náhlé zpotení, neklid, úzkost**

Poznámka: někdy chybí varovná bolest, projeví se pouze celkové příznaky (němý infarkt)

Chronické ischemické srdeční selhání (CHSS)

Vzniká, pokud krevní tok nestačí krýt myokardiální spotřebu O₂

Příčiny:

- ✓ Snížení průtoku krve při ateroskleróze koronárních tepen
- ✓ Zvýšená potřeba kyslíku myokardem (tachykardie) při zvýšené tělesné námaze
- ✓ nebo snížení obsahu kyslíku v krvi – těžké anémie, otrava CO, hypotenze u šoku, těžké plicní choroby

Příznaky chronického srdečního selhání (CHSS)

- **ÚNAVA A NEVÝKONNOST**

→ (snížená dodávka krve, kyslíku a živin metabolizujícím tkáním)

- **DUŠNOST**

(městnání krve v plicích)

Často u starší populace podceňovány, posuzovány „jako následek věku“ nebo přisuzovány jiným onemocněním

- **Periferní OTOKY**

(městnání krve na periferiích, zejména v oblasti kotníků)

Nejčastější příčiny CHSS

Ischemická choroba srdeční (50%)

Hypertenze

Dilatační kardiomyopatie

Srdeční vady

(typický pacient se systolickým srdečním selháním je muž středního a vyššího věku s ICHS,

typický pacient s diastolickým srdečním selháním je starší žena se zvýšeným krevním tlakem, bez ICHS)

Historie

Enzymy a izoenzymy

V současné době:

- **Nezařazeny do diagnostiky AIM**
- **Nejsou pro myokard specifické**

Ale existují:

- Doporučené metody, srovnatelnost výsledků

Aspartátaminotransferáza (AST)

L-aspartát + 2-oxoglutarát ↔ oxalacetát + L-glutamát

Je obsažena v cytoplasmě a v mitochondriích všech buněk (zvláště hepatocytů, buněk srdečního svalu, ledvin a kosterních svalů)

Analyt	Počátek vzestupu (h)	Maximum (h)	Normalizace (d)	Násobek horní ref. meze v době maxima
AST (1955)	4-8	16-48	3-6	do 25

Klinický význam: onemocnění myokardu (nekróza, AIM), jaterní choroby, onemocnění kosterního svalstva

Laktátdehydrogenáza (LD)

Cytoplasmatický enzym, který katalyzuje reakci anaerobní glykolýzy, to vysvětluje přítomnost LD ve všech tkáních.

Zvýšení jeho aktivity v krvi není orgánově specifické, stanovení dnes slouží spíše k vyloučení onemocnění

Analyt	Počátek vzestupu (h)	Maximum (h)	Normalizace (d)	Násobek horní ref.meze v době maxima
LD (1956)	6-12	24-60	7-15	do 8
izoLD (1963)	6-12	30-72	10-20	

Zvýšení specificity: izoenzymy LD

Aktivní enzym je tetramér - skládá se ze 4 podjednotek: M(muscle/sval) a H (heart/srdce)

Kombinací vzniká 5 izoenzymů : LD1-5 H4

Izoenzymy LD (elektroforéza)

HYDRAGEL ISO CK/LD 15/30

sebia

16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

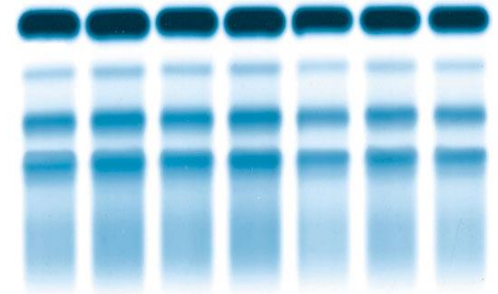
Barvení elektroforeogramu

L-laktát + NAD⁺ → pyruvát + NADH + H⁺

NADH + H⁺ + **tetrazoliová sůl** → NAD⁺ + formazan

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

HYDRAGEL 7 PROTEIN(E)

1 2 3 4 5 6 7

sebia

Kreatinkináza (CK)

Je obsažena v cytoplasmě a mitochondriích buněk kosterního svalstva, srdce, mozku a hladké svaloviny (Poznámka: erytrocyty neobsahují CK)

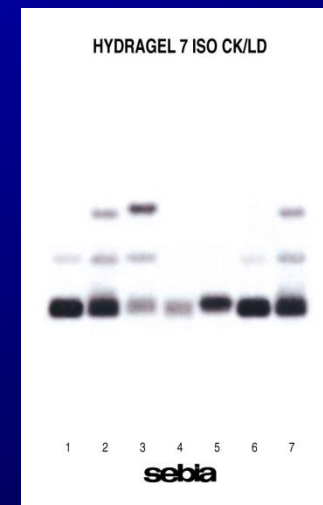
Analyt	Počátek vzestupu (h)	Maximum (h)	Normalizace (d)	Násobek horní ref.meze v době maxima
CK (1960)	3-6	16-36	3-5	do 25

Klinický význam: onemocnění kosterního svalstva, srdečního svalu, centrální nervové soustavy

Zvýšení specifiity: izoenzymy CK

CK je dimer, skládá se ze 2 podjednotek: M (muscle) a B (brain). Kombinací vznikají 3 izoenzymy: CK-MM, **CK-MB**, CK-BB

v myokardu: 80% CK-MM a 20% CK-MB
v kosterním svalstvu: 98% CK-MM a 2% CK-MB(!)

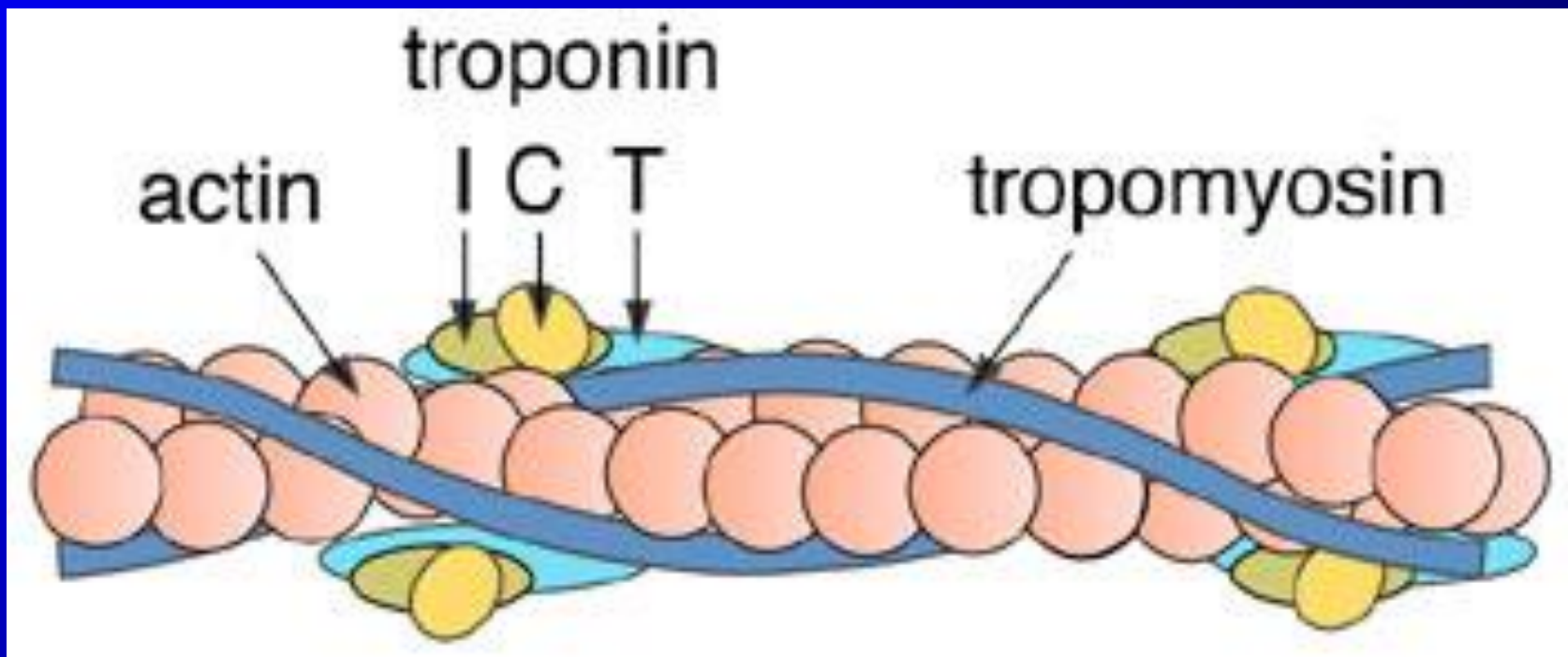

Současnost

- ✓ Srdeční troponiny (cTnI a cTnT)
- ✓ Natriuretický peptid typu B (BNP) nebo N-terminální proBNP (NT-proBNP)

Troponiny

Bílkoviny, které jsou ve formě tzv. **troponinového komplexu** spolu s aktinem a tropomyosinem součástí tenkých svalových vláken, hrají ústřední roli při regulaci svalové kontrakce

Troponiny

- ✓ **Komplex je přítomen pouze v kosterním a srdečním svalu**

Primární struktura troponinu z kosterního svalu a myokardu je různá,
je splněn požadavek na kardi specifickou metodu

- ✓ **Srdeční troponiny cTnI a cTnT**
(c=cardiac)

Rozdělení troponinů

- **TnT**

váže troponinový komplex k **tropomyosinu**,

- **TnI**

moderátor **aktinmyosinové** ATPázy

- **TnC**

vazebný protein pro **vápníkový** ion

Metody stanovení

1. **Referenční metoda:** není k dispozici
CRM: NIST-CRM 2921 (cTnI)
2. **Rutinní metody: imunoanalytické**
nejčastěji s luminometrickou detekcí
(LIA, ILMA, CMIA, ECLIA)

Doporučené odběry krve

- Při přijetí
- Za 6 – 9 hodin
- eventuálně za 12 – 24 hodin (pokud předchozí hodnoty byly pod cut-off hodnotou a stále existuje klinické podezření na AIM)

D.Rajdl et al., LA, 02/11

Stanoviska ESC a ACC

ESC (Evropská kardiologická společnost),

ACC (Americká společnost kardiologů)

- ✓ **Diagnostický limit je 99.percentil referenčního limitu (zdravé populace)**
- ✓ **Preciznost měření je $CV < 10\%$**
- ✓ **Jednotkou měření je ng/l**
- ✓ **V úvahu brát i neischemické zvýšení cTn**
- ✓ **Používání myoglobinu a CKMB neopodstatněné**
- ✓ **Význam POCT je silně omezený**

Klin. Biochem. Metab.,21(42),2013,4, 190-196

Zvýšená koncentrace srdečního troponinu ještě neznamená infarkt myokardu,

kromě ischemické nekrózy existuje možnost **neischemického** a **iatrogenního** poškození myokardu

Srdeční troponiny a realita

Nesrovnatelnost výsledků a velká závislost na použité metodě

Příčiny nesrovnatelnosti výsledků

- Nedostatečná definice analytu
- Heterogenní směs
- Rozdílné protilátky
- Citlivost metod stanovení

(výrobci diagnostik používají různé dvojice/trojice záchytných protilátek)

Doporučené jednotky

Současný stav: $\mu\text{g/l}$

Doporučení (2014): ng/l

celá čísla

bez desetinné čárky

Př.: $0,056 \mu\text{g/l} = 56 \text{ng/l}$
 $1,59 \mu\text{g/l} = 1590 \text{ng/l}$

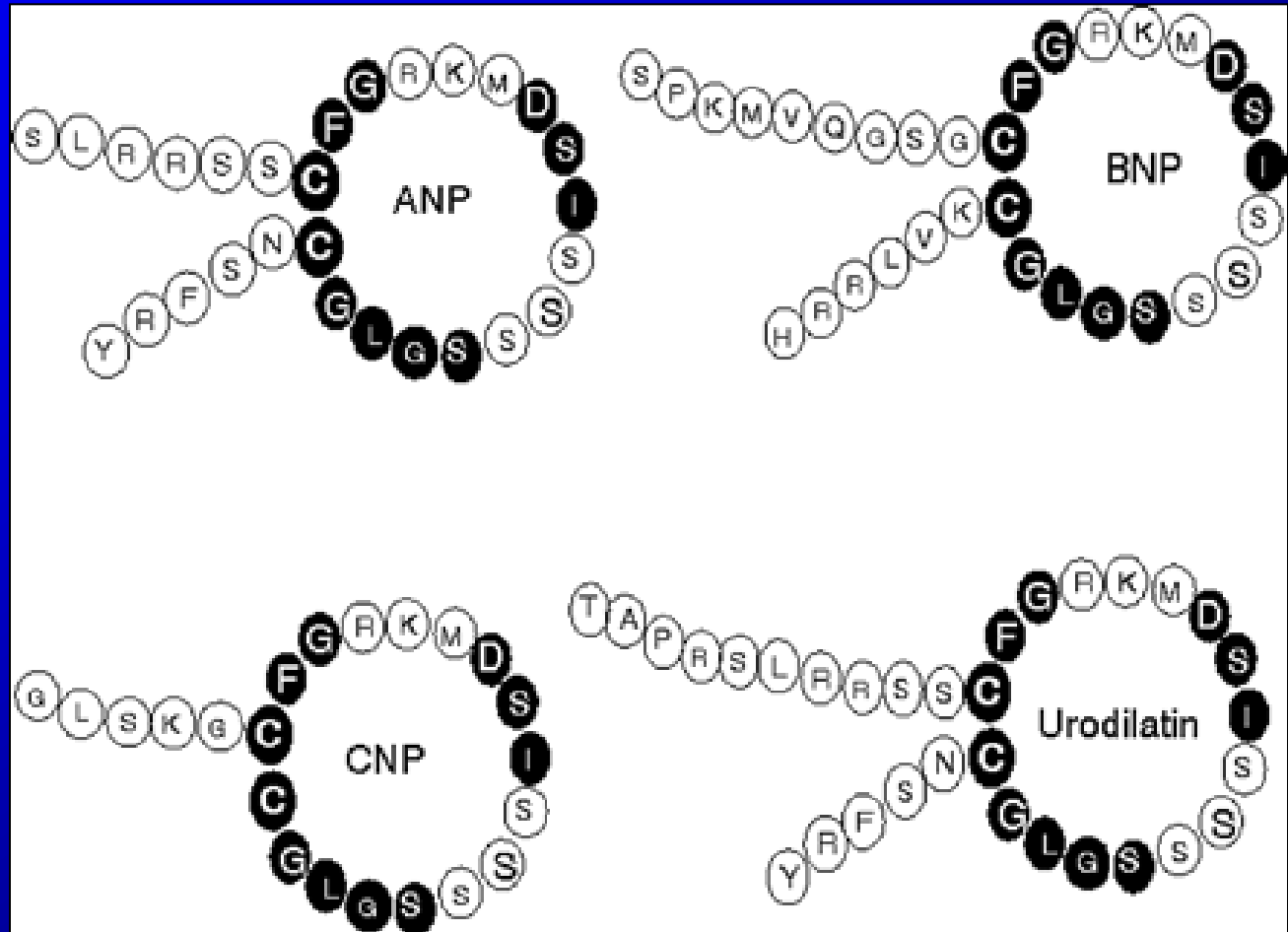
Barth J.H. et al., Clin.Chim.Acta 2014

Kratochvíla J. Friedecký B., FONS, 1/2014

Natriuretické peptidy

Rozdělení:

- ANP
- **BNP**
- CNP
- DNP
- VNP
- Urodilatin

Místo vzniku a podnět k uvolňování NP

neaktivní prohormony

aktivní hormony + neaktivní fragmenty

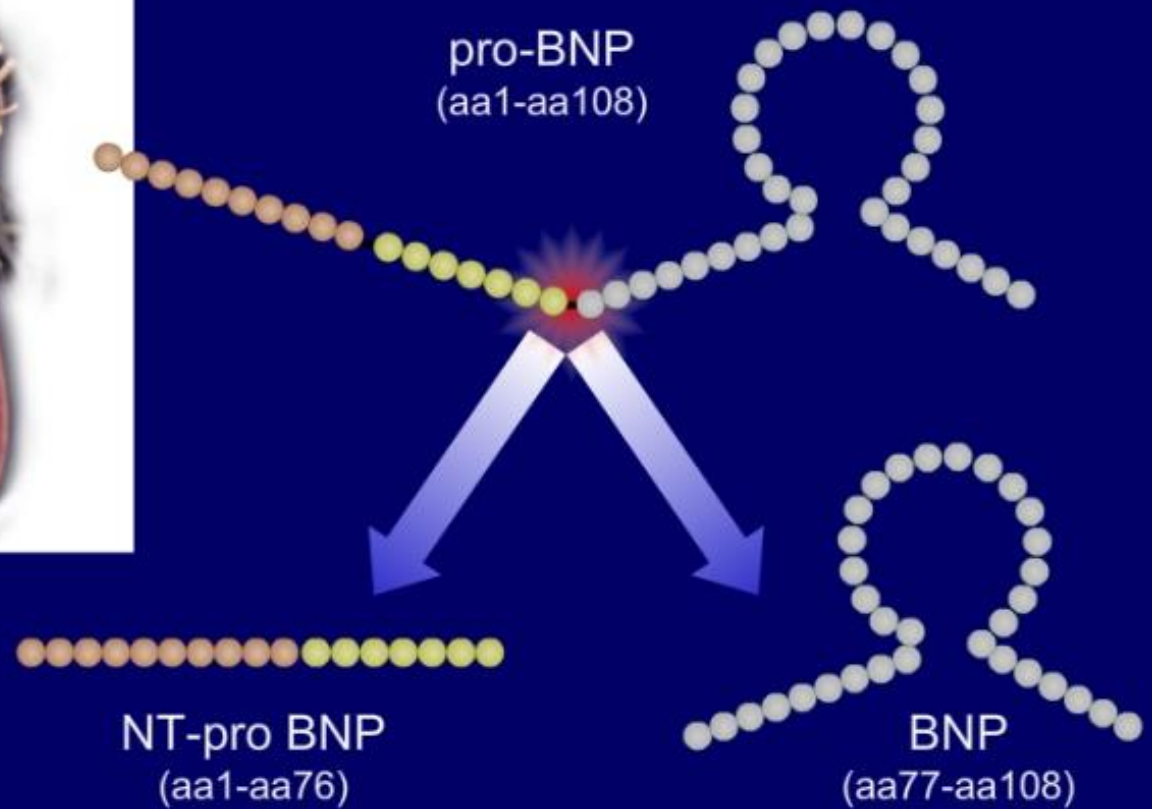
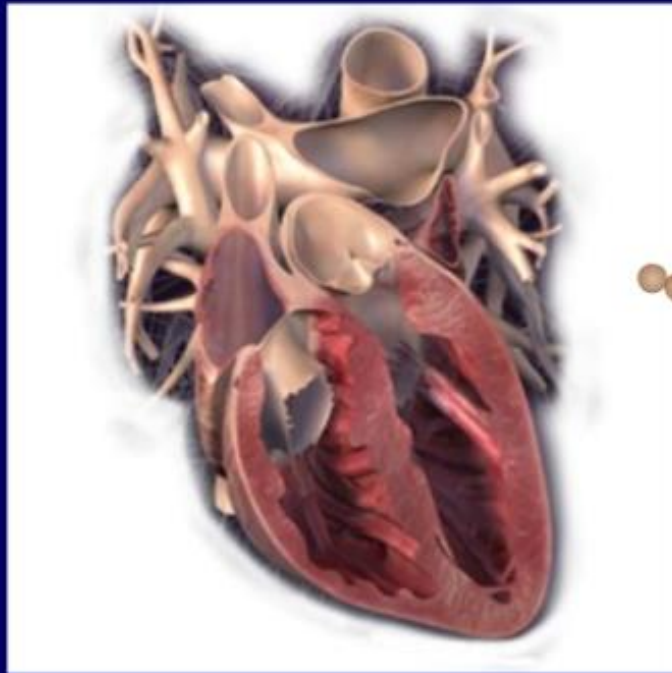
Peptid	Místo vzniku	Podnět k uvolnění
ANP	Srdeční síně, komory, ledviny	Dilatace síní
BNP	Srdeční komory, síně, mozek	Komorové přetížení
CNP	Endothel, hypofýza, ledviny	Endoteliální stres

ANP = Atriální natriuretický peptid

BNP = Natriuretický peptid typu B

CNP = Natriuretický peptid typu C

Syntéza a sekrece BNP

Funkce NP

Reakce na objemové přetížení srdce s cílem:

- ✓ **Udržet krevní tlak**
- ✓ **Zabránit přetížení kardiovaskulárního systému**
- ✓ **Zajistit správné prokrvení orgánů**
- ✓ **Inhibice zpětného transportu Na^+ (podpora diurézy a natriurézy, inhibice účinku systému renin-angiotenzin-aldosteron)**

Indikace ke stanovení BNP

- ✓ **Diagnóza** srdečního selhání (objemového přetížení srdce)
Korelace s tíží srdečního selhání
- ✓ **Prognóza** srdečního selhání
- ✓ Prognóza koronárního onemocnění srdce (akutního koronárního syndromu)

Poznámky k využití BNP

- ✓ Vysoké koncentrace
= špatná prognóza
- ✓ U léčených nemocných normální koncentrace nevylučují SS
- ✓ Neúspěch snížit hladiny při hospitalizaci znamená špatnou prognózu
- ✓ Stanovení při příjmu, za 24h a před propuštěním
- ✓ Vztah k renálním funkcím není jasný

Metody stanovení

1. **Referenční metoda** – není k dispozici
CRM – není k dispozici
2. **Rutinní metody: imunoanalytické**
  - luminometrická detekce (LIA, ILMA, CMIA, ECLIA)
  - fluorometrická detekce (MEIA, FPIA)

BNP a NT-proBNP

Analyzovaný materiál

BNP: P(Li-heparin)
NT-proBNP: S,P(Li-heparin, EDTA)

Stabilita

BNP: 6h (+4°C až +8°C), 1r(-20°C)
NT-proBNP: 6h(+20°C až +25°C),
3d(+4°C až +8°C), 1r(-20°C)

Speciální preanalytické požadavky

BNP: plast

Rozhodovací limity pro dg. SS

?

	AKS		CHSS	
	BNP (ng/l)	NT-proBNP (ng/l)	BNP (ng/l)	NT-proBNP (ng/l)
ESC	>100	>300	>35	>125
ČKS	>400	>2 000	>100	>400
Ref.1	>400	>1 600	>100	>300

Dnes jsou do skupiny kardiomarkerů přiřazeny i další markery

- Rizikové faktory ICHS
- Zánětlivého procesu
- Nestability atherosklerotického plátu
- Hemokoagulační aktivity

Mají: preventivní význam
prognostický význam
předpovídají úspěšnost léčby
diagnostický význam
přinášejí další informace

CRP (*ukazatel reakce akutní fáze*)

SAA protein (sérový amyloid A)

MPO (myeloperoxidáza)

Lp-PLA2 (fosfolipáza A2 asociovaná s lipoproteinem)

IL-6

TNF α (tumor necrosis factor alfa)

S-Cholin

MMP-9 (matrix metalloproteináza)

ICAM (intracelular adhesin molecule-1)

VCAM (vascular adhesin molecule)

(ukazatelé nestability cévního plaku)